

asbl CCN VOGELZANG CBN vzw

☎ : 02.640.19.24

@ : ccnvogelzangcbn@gmail.com

<http://users.edpnet.be/ccnvogelzangcbn/>

<https://www.facebook.com/ccnvogelzangcbn/?fref=ts>

Dossier Meylemeersch

01/03/2021

Dossier Mijlemeers

Commission pour la Conservation, la Gestion et le Développement de la Nature dans la vallée du VOGELZANGbeek

Commissie voor Behoud, Beheer en Ontwikkeling van de Natuur in de VOGELZANGbeekvallei

Dossier Meylemeersch: pour une meilleure protection et réhabilitation du vallon du Meylemeersch

(Le texte en néerlandais suit)

Préambule :

La CCN Vogelzang CBN est à la base de la protection d'une zone de 33 ha dans la vallée du Vogelzangbeek à Anderlecht, dont 8 ha dans la vallée latérale de Meylemeersch. La Réserve Naturelle Agréée de Vogelzang, d'une superficie de 13 ha et qui sera bientôt étendue à 17 ha, fait partie du site classé et est gérée par l'a.s.b.l. CCN Vogelzang CBN avec le soutien de la LRBPO.

SOS Meylemeersch:

Le site de Meylemeersch, d'une superficie de 18,5 ha, est délimité au nord par la route de Lennik, au sud par la rue du Chant d'Oiseaux, à l'ouest par le cimetière d'Anderlecht et à l'est par un parking de l'ULB. La zone comprend à la fois des parcelles de nature sauvage et semi-sauvage et abrite une très grande biodiversité. Les parcelles de Meylemeersch sont la propriété de CityDev, de l'ULB et du CPAS de Bruxelles.

Actuellement, une grande partie de cette nature précieuse dans le Meylemeersch ne bénéficie d'aucune protection. Sur la carte du Plan Régional d'Affectation du Sol, qui date du 3/5/2001, la majeure partie de la zone est colorée en « Zones d'entreprises en milieu urbain » et pourrait donc se bâtir complètement malgré la richesse naturelle présente. C'est pourquoi nous tirons la sonnette d'alarme.

L'importance de ce patrimoine naturel :

- La zone abrite une très grande biodiversité avec la présence d'espèces exceptionnelles:
  - C'est la dernière aire de nidification de la Région de Bruxelles-Capitale de la chouette chevêche;
  - Une étude réalisée en juillet 2020 par Natagora en collaboration avec la CCN Vogelzang CBN montre la présence de 6 espèces de chauves-souris, ce qui est beaucoup. En comparaison, il existe 18 espèces dans toute la Région bruxelloise. (voir l'étude de Natagora en annexe);

- Sur observations.be, plus que 700 espèces différentes ont été répertoriées. La zone renferme des vestiges exceptionnels de l'activité agricole ancienne de la région: vergers avec des arbres fruitiers de hautes tiges, des prairies, des haies et des rangées de saules têtards. Ces reliques forment des écosystèmes précieux et sont importantes pour la conservation de certaines espèces qui y sont présentes, comme les chauves-souris et la chouette chevêche.
  - Les arbres fruitiers et les saules très âgés sont inestimables pour les insectes et leurs cavités offrent des possibilités de nidification à plusieurs espèces;
  - Les haies et les rangées de saules têtards structurent le paysage, ce qui est important pour les chauves-souris présentes;
  - L'un des saules têtards est inscrit à l'inventaire du patrimoine naturel de la Région de Bruxelles-Capitale (avec la mention «Classement: Compte tenu de sa circonférence, l'arbre est le 18e plus grand du genre en Région de Bruxelles-Capitale»). Cependant, ce saule têtard ne peut pas être vu isolément mais fait partie des rangées traditionnelles de saules têtards qui bordaient les anciennes parcelles agricoles. Entre-temps, plusieurs arbres de ces rangées sont déjà tombés;
  - Les parcelles des vergers présents sont des «prairies permanentes précieuses» et constituent un biotope important pour de nombreuses plantes et insectes;
- Le site naturel de Meylemeersch contribue à la conservation de la biodiversité dans le site classé et la réserve naturelle de Vogelzang et Neerpede:
  - Selon les normes bruxelloises, il s'agit d'un espace ouvert relativement important. La biodiversité est sous pression partout dans le monde et c'est encore davantage le cas pour les réserves naturelles urbaines. En raison de la poursuite de l'urbanisation autour de la réserve naturelle du Vogelzang, la biodiversité diminuera irrévocablement et plusieurs espèces du Vogelzang seront vouées à disparaître.
  - Le Meylemeersch forme un couloir naturel entre les réserves naturelles du Vogelzang et de Neerpede. Protéger ou même renforcer ce corridor naturel contribuera à faire émerger une nature plus robuste à la fois au Vogelzang et à Neerpede et pourrait mieux armer la nature contre les conséquences négatives du réchauffement climatique et de la baisse de la biodiversité.
- Avec la première demande de protection de la vallée du Vogelzangbeek, la Commission royale des Monuments et des Sites, dans son avis de 1996, a proposé plusieurs parcelles dans la vallée de Meylemeersch. Cela montre que la valeur naturelle de ces parcelles était déjà reconnue par Monuments & Sites, mais à ce jour, une partie de cette zone ne jouit d'aucune protection.

Les nombreuses menaces qui pèsent sur le Meylemeersch :

- La majeure partie de cette nature précieuse se trouve dans une zone pour l'industrie urbaine (voir PRAS) et peut donc être presque entièrement bâtie.
- Aucune ou presque aucune zone de protection n'a été prévue autour de la zone classée ni de la réserve naturelle du Vogelzang, afin d'éviter que de nouveaux projets puissent être développés jusqu'à la lisière du terrain et ainsi affecter le paysage et la biodiversité. La conséquence de ceci est que l'une de ces précieuses parcelles situées rue de Meylemeersch a été aménagée en parking (ULB) et que les imposants immeubles de New Bordet et les auditoriums de l'ULB sont situés sans « tampon vert » à côté de la zone classée. L'absence d'une telle zone tampon contraste également fortement avec de telles zones qui étaient prévues autour des réserves naturelles de Neerpede.
- Comme la ruine de la ferme de Meylemeersch et les vergers adjacents sont situés dans une zone de développement de l'industrie urbaine, il n'y a aucune garantie qu'une éventuelle nouvelle utilisation de la ferme sera conforme au caractère naturel précieux du site.

- La gestion actuelle de la zone n'est pas toujours orientée vers la conservation et la promotion de la biodiversité:
  - A l'été 2020, un jeune de chouette chevêche décapité a été retrouvé sous son nichoir dans le verger à côté de la ferme de Meylemeersch. Une victime possible de la tondeuse;
  - En hiver 2020-2021, plusieurs vieux arbres fruitiers ont été abattus dans le verger à côté de la ferme de Meylemeersch, malgré la contribution importante de ces vieux arbres à la conservation de la biodiversité;
  - Certains vieux saules têtards sont négligés, de sorte que plusieurs vieux saules têtards ont déjà été perdus. Ceci est préjudiciable aux chauves-souris qui se déplacent le long des structures naturelles dont la continuité ne doit pas être interrompue.
  - La parcelle 102C, située dans une zone protégée, est utilisée pour une culture intensive (notamment le maïs), ce qui est en contradiction avec le décret de protection (Arrêté de 2017).

Initiatives positives bénéficiant du soutien de la CCN Vogelzang CBN

Le développement de certaines initiatives favorables à tous peut aller de pair avec la conservation de la nature. Par exemple, la CCN Vogelzang CBN apporte son plein soutien aux projets suivants:

- L'oncologue S. Aspeslagh, attachée à l'UZ Brussel et précédemment à l'Institut Bordet, a développé un projet avec la CCN Vogelzang CBN pour aménager un terrain rue du Chant d'Oiseaux en tant que salle d'attente en plein air pour les patients et les visiteurs de l'hôpital Erasme et de « New Bordet ». Ce projet a déjà été présenté aux représentants de l'hôpital Erasme et de Bordet avec des réactions positives. En raison du Covid, le projet est momentanément « en attente ». Il a également déjà été présenté à l'UCB dans le but d'obtenir un éventuel soutien pour l'installation.
- Le projet LRBPO pour la construction d'un nouveau centre de soins pour la faune sauvage sur les ruines de la ferme de Meylemeersch serait d'une grande valeur ajoutée pour la réserve naturelle ainsi que pour les visiteurs et les promeneurs.

Pourquoi protéger le Meylemeersch est si important en 2021!

La protection du site de Vogelzang et de Meylemeersch remonte respectivement à 1998 et 2017. Une période au cours de laquelle des concepts tels que le changement climatique et la conservation de la biodiversité n'étaient pas aussi prioritaires dans l'agenda politique qu'aujourd'hui. La pandémie du Covid a rendu cette problématique encore plus urgente. Avec ces nouvelles perspectives, il est clair que les objectifs politiques actuels ne peuvent être atteints si la réserve naturelle actuelle du Vogelzang reste limitée dans le périmètre actuel et si un bétonnage supplémentaire autour de la zone est effectué.

- Les défis du changement climatique et de la baisse de la biodiversité ne peuvent être relevés que si les derniers espaces verts de la Région bruxelloise sont préservés et mieux protégés. En raison du développement du site d'Erasme et des quartiers adjacents ces dernières années, une grande partie de la connexion entre le Vogelzang et Neerpede a été perdue. Un Meylemeersch ouvert peut remplir le rôle de couloir entre les 2 grands espaces verts d'Anderlecht.
- Les espaces verts jouent un rôle important dans le refroidissement de la ville lors des canicules de plus en plus fréquentes. L'emplacement de Meylemeersch au sud-ouest de Bruxelles peut apporter une contribution importante au refroidissement, car le sud-ouest est la direction dominante du vent en Belgique.
- La pandémie du Covid a encore accentué l'importance de la conservation de la nature et comme un certain nombre de tendances semblent fondamentalement différentes à l'avenir, il est important que les plans politiques soient également adaptés en conséquence.

- La pandémie a montré que les citoyens ont un plus grand besoin de nature et d'espace ouvert.
- Le Covid a accéléré un certain nombre de tendances existantes. Dans le secteur des services, la surface de l'espace de travail a été réduite ces dernières années grâce au télétravail et à la conception d'espaces de travail flexibles. En raison d'une nouvelle augmentation du télétravail, de nombreux bureaux seront disponibles dans les années à venir. Ce changement doit être pris en compte dans l'aménagement du territoire et la réutilisation de cet espace permet d'éviter un nouveau bétonnage de l'espace encore ouvert.

Opportunité unique pour la commune d'Anderlecht et la Région

Grâce à l'espace encore ouvert de la vallée de Meylemeersch, la commune d'Anderlecht et la Région ont l'opportunité unique de créer une grande et robuste réserve naturelle et ainsi apporter une contribution substantielle à la lutte contre le changement climatique et le déclin de la biodiversité. Nous apprenons que la Commune et la Région investiront 36 millions d'euros à Neerpede, les objectifs proposés correspondant parfaitement à la possibilité de protection de Meylemeersch. Un corridor vert entre le Vogelzang et Neerpede est également la meilleure garantie de conservation, de développement de la nature et de soutien à cet investissement majeur à Neerpede. Maintenir la zone ouverte offre l'opportunité de réaliser des projets contribuant au bien-être de la population et participant à l'éducation à la nature pour les promeneurs et les visiteurs.

La leçon que nous enseigne la pandémie du Covid est que les décisions fondées sur des considérations purement économiques n'offrent pas la meilleure garantie pour une société durable. De plus, le soutien de la population à voir se bâtir l'espace ouvert restant diminue sensiblement. L'opinion publique est de plus en plus opposée à la poursuite du bétonnage au détriment de la nature et de la biodiversité.

Documentation

Dossier Meylemeersch 2011 (CCN Vogelzang CBN)

Rapport chauves-souris (Natagora: - 23 juillet 2020)

Rapport : Réhabilitation de la ferme du Meylemeersch (CCN Vogelzang CBN - avril 2009)

Projet Revalorisation d'un vieux verger au service de patients et visiteurs de l'hôpital Erasme (Dossier Dr. S. Aspeslagh - CCN Vogelzang CBN - décembre 2019)

Lettre CCN Vogelzang CBN au ministre Maron 12/11/2019

Dossier Mijlemeers: voor een betere bescherming en herwaardering van de Mijlemeersvallei

Voorafgaand:

CCN Vogelzang CBN ligt aan de basis van de bescherming van een gebied van 33 ha in de Vogelzangbeekvallei in Anderlecht, inclusief 8 ha in de zijvallei van de Mijlemeers. Het Erkende Natuurreservaat Vogelzang met een oppervlakte van 13 ha en dat weldra uitgebreid wordt tot 17 ha maakt deel uit van het beschermde gebied en wordt beheerd door de vzw CCN Vogelzang CBN met de steun van de LRBPO.

SOS Mijlemeers:

De site van de Mijlemeers, een gebied van 18,5 ha wordt in het Noorden begrensd wordt door de Lenniksebaan, in het Zuiden door de Vogelenzangstraat, in het Westen door het Kerkhof van Anderlecht en in het oosten een parking van de ULB. Het gebied omhelst zowel percelen met wilde als semi-wilde natuur en herbergt een zeer grote biodiversiteit. De percelen in de Mijlemeers zijn eigendom van CityDev, ULB en het OCMW van Brussel.

Op vandaag geniet nog een groot deel van deze waardevolle natuur in de Mijlemeers geen enkele bescherming. Op de kaart van het Gewestelijk Bestemmingsplan dat dateert van 3/5/2001, staat het grootste deel van het gebied ingekleurd als 'Ondernemingsgebieden in een stedelijke omgeving' en kan dus ondanks de natuurlijke rijkdom die er aanwezig is volledig volgebouwd worden. Daarom trekken we aan de alarmbel.

Het belang van dit natuurlijk erfgoed

- Het gebied herbergt een zeer grote biodiversiteit met de aanwezigheid van uitzonderlijke soorten:
  - Het is het laatste nog resterende broedgebied in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van de steenuil;
  - Een onderzoek van juli 2020 van Natagora in samenwerking met CCN Vogelzang CBN toont de aanwezigheid aan van 6 soorten vleermuizen wat zeer veel is. Ter vergelijking, in het ganse Brusselse Gewest komen er 18 soorten voor. (zie de studie van Natagora in bijlage);
  - Op waarnemingen.be vinden we meer dan 700 verschillende soorten.
- Er bevinden zich in het gebied uitzonderlijke relieken van de vroegere landbouwactiviteit in het gebied: boomgaarden met hoogstam fruitbomen, weides, hagen en knotwilgenrijen. Deze relieken vormen waardevolle ecosystemen en zijn belangrijk voor de instandhouding van bepaalde soorten die er aanwezig zijn zoals de vleermuizen en de steenuil.
  - De oudere fruitbomen en wilgen zijn van onschatbare waarde voor insecten en hun holtes bieden nestgelegenheid aan meerdere soorten;
  - De hagen en knotwilgenrijen structureren het landschap wat belangrijk is voor de aanwezige vleermuizen;
  - Een van de knotwilgen staat op de inventarislijst van natuurlijk erfgoed van Brussels Hoofdstedelijk Gewest (met vermelding "Rangschikking : Gelet op de omtrek, is de boom de 18de grootste van zijn soort in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest"). Deze knotwilg kan echter niet op zichzelf gezien worden maar maakt deel uit van de traditionele rijen knotwilgen die de vroegere landbouwpercelen omzoomden. Ondertussen zijn al meerdere bomen uit deze rijen gesneuveld;
  - De percelen van de aanwezige boomgaarden zijn "waardevol permanent grasland" en zijn een belangrijke biotoop voor vele planten en insecten;
- De natuurlijke site van de Mijlemeers draagt bij tot de instandhouding van de biodiversiteit in het beschermde gebied en het natuurreservaat van Vogelzang en Neerpede:
  - Naar Brusselse normen gaat het hier over een relatief groot open gebied. De biodiversiteit staat overal ter wereld onder druk en dit is nog des te meer het geval voor de stedelijke natuurgebieden. Door een verdere verstedelijking rond het natuurgebied Vogelzang zal de biodiversiteit er onherroepelijk op achteruit gaan en zullen meerdere soorten in Vogelzang tot verdwijnen gedoemd zijn;
  - De Mijlemeers vormt een natuurlijke corridor tussen de natuurgebieden van Vogelzang en Neerpede. Het beschermen of zelfs versterken van deze natuurlijke

corridor zal bijdragen tot een robuustere natuur in zowel Vogelzang als Neerpede en kan de natuur beter wapenen tegen de negatieve gevolgen van de klimaatopwarming en dalende biodiversiteit.

- Bij de eerste aanvraag tot bescherming van de Vogelzangbeekvallei heeft de Koninklijke Commissie voor Monumenten & Landschappen in haar advies van 1996 meerdere terreinen aangeduid in de Mijlemeersvallei. Dit toont aan dat de natuurwaarde van deze percelen toen al erkend werd door Monumenten & Landschappen maar tot op de dag van vandaag geniet een deel van dit gebied geen bescherming.

De vele bedreigingen voor het gebied

- Het grootste deel deze waardevolle natuur ligt in een zone voor stedelijke industrie (zie GBP) en kan dus nagenoeg volledig volgebouwd worden.
- Rond het beschermd landschap en Natuurreservaat Vogelzang is er geen of bijna geen bufferzone (zone de protection) voorzien waardoor nieuwe projecten tot aan de rand van het gebied kunnen ontwikkeld worden en zo het landschap en de biodiversiteit aantasten. Het gevolg daarvan is dat één van deze waardevolle percelen gelegen aan de Mijlemeersstraat in omgevormd werd tot parking (ULB) en dat de imposante gebouwen van New Bordet et de auditoria van de ULB zonder groene buffer vlak naast het beschermd landschap staan. Het ontbreken van een dergelijke bufferzone staat ook in schril contrast met de grote bufferzones die voorzien werden rond de natuurreservaten van Neerpede.
- De ruïne van de Mijlemeershoeve en de aanpalende boomgaarden liggen in een gebied voor de ontwikkeling van stedelijke industrie waardoor er geen enkele garantie is dat een mogelijke nieuwe bestemming van de hoeve in overeenstemming zal zijn met het waardevolle natuurlijke karakter van het gebied.
- Het huidige beheer van het gebied is niet altijd afgestemd op het behoud en de bevordering van de biodiversiteit:
  - In de zomer van 2020 werd onder de nestkast van de steenuil in de boomgaard naast de Mijlemeershoeve een onthoofde steenuil gevonden. Een mogelijk slachtoffer van de maaimachine;
  - In de winter van 2020-21 werden meerdere oude fruitbomen geveld in de boomgaard naast de Mijlemeershoeve ondanks de belangrijke bijdrage die deze oude bomen leveren voor de instandhouding van de biodiversiteit;
  - Sommige oude knotwilgenrijen worden verwaarloosd waardoor er al meerdere oude knotwilgen verloren gegaan zijn. Dit is onder andere nefast voor de vleermuizen die zich verplaatsen langs natuurlijke structuren waarvan de continuïteit niet mag onderbroken worden.
  - Het perceel 102C, dat gelegen is in beschermd landschap wordt gebruikt voor intensieve teelten (oa mais) wat in tegenstrijd is met het beschermingsbesluit (Ordonnantie van 2017).

Positieve initiatieven die de steun genieten van CCN Vogelzang CBN

De ontwikkeling van bepaalde initiatieven die ten goede komen van het publiek kunnen perfect samengaan met natuurbehoud. Zo geeft CCN Vogelzang CBN haar volle steun aan volgende projecten:

- Oncoloog S.Aspeklagh, verbonden aan UZ Brussel en voordien verbonden aan het Bordet Instituut, heeft samen met CCN Vogelzang CBN een project uitgewerkt voor het inrichten van een perceel aan de Vogelzangstraat als openlucht wachtkamer voor patiënten en bezoekers van het Erasmusziekenhuis en New Bordet. Dit project werd al voorgesteld aan vertegenwoordigers van het Erasmusziekenhuis en Bordet met positieve reacties tot gevolg. Wegens Covid staat het project momenteel “on hold”. Het project werd ook al voorgesteld aan de UCB voor het verwerven van eventuele steun bij de inrichting.
- Het project van de LRBPO voor de bouw van een nieuw opvangcentrum wilde dieren op ruïne Mijlemeershoeve zou een zeer grote meerwaarde betekenen voor het natuurgebied alsook voor de bezoekers en wandelaar die er langs komen.

Waarom de bescherming van de Mijlemeers anno 2021 zo belangrijk is!

De bescherming van het gebied Vogelzang en Mijlemeers dateert van respectievelijk 1998 en 2017. Een periode waarin begrippen als klimaatverandering en behoud van biodiversiteit niet zo hoog op de politieke agenda stonden als vandaag. De Covid-pandemie heeft deze problematiek nog urgenter gemaakt. Met deze nieuwe inzichten is het duidelijk dat de huidige politieke doelstellingen niet kunnen bereikt worden indien het huidige natuurgebied van Vogelzang begrenst blijft binnen de huidige perimeter en er rondom het gebied verder gebetonneerd wordt.

- De uitdagingen van klimaatverandering en dalende biodiversiteit kunnen maar aangepakt worden indien de laatste groene ruimtes in het Brussels Gewest behouden en beter beschermd worden. Door de ontwikkeling van de Erasmussite en aanpalende wijken de afgelopen jaren is een groot deel van de connectie tussen Vogelzang en Neerpede verloren gegaan. Een open Mijlemeers kan deze rol van corridor tussen de 2 grote groengebieden van Anderlecht vervullen.
- Groene ruimtes spelen een belangrijke rol in de afkoeling van de stad bij de steeds frequentere hittegolven. De ligging van de Mijlemeers ten Zuidwesten van Brussel kan een belangrijke bijdrage leveren tot de afkoeling aangezien het Zuidwesten de dominante windrichting is in België.
- De covid-pandemie heeft het belang van natuurbehoud nog verder aangescherpt en doordat een aantal tendensen er in de toekomst fundamenteel anders kunnen uitzien is het belangrijk dat ook beleidsplannen daaraan worden aangepast.
  - De pandemie heeft aangetoond dat stadsbewoners meer nood hebben aan natuur en open ruimte.
  - Covid heeft een aantal bestaande tendensen versneld. In de dienstensector werd de afgelopen jaren de oppervlakte aan werkruimte door telewerk en het inrichten van flexplekken teruggeschroefd. Door een verdere stijging van het telewerk zal er in de komende jaren heel wat kantooruimte vrij komen te staan. Bij de ruimtelijke planning dient deze verschuiving in overweging genomen worden Door de herbestemming van deze ruimte kan een verdere betonning van de nog open ruimte vermeden worden.
- We merken dat er op de website van CityDev heel wat vierkante meter kantooruimte aan Erasmus te huur of te koop aangeboden worden. Tegelijk zien we ook dat aan de andere kant van het gebied en meer bepaald aan de Bergensesteenweg een aantal grote panden leegstaan. Deze vaststellingen moeten beleidsmakers er toe aanzetten om deze vrijgekomen ruimtes eerst aan te snijden alvorens waardevolle groen gebieden te ontwikkelen.

Unieke opportuniteit voor de gemeente Anderlecht en het Gewest

De gemeente Anderlecht en het Gewest hebben dankzij de nog open ruimte in de Mijlemeersvallei de unieke opportuniteit om een groot en robuust natuurgebied te creëren en zo een wezenlijke bijdrage te leveren in de strijd tegen klimaatverandering en achteruitgang van de biodiversiteit. We vernemen dat de Gemeente en het Gewest in Neerpede 36 miljoen € zullen investeren waarbij de doelstellingen die naar voor geschoven worden perfect overeenkomen met de doelstelling voor de bescherming van de Mijlemeers. Een groene corridor tussen Vogelzang en Neerpede is ook de beste garantie voor de instandhouding en ontwikkeling van de natuur en om deze grote investering in Neerpede te ondersteunen. Het open houden van het gebied biedt de mogelijkheid om projecten te realiseren die bijdragen bij tot welzijn van de bevolking en bijdrage tot natuureducatie voor wandelaars en bezoekers.

De les die de covidpandemie ons leert is dat beslissingen op basis van louter economische overwegingen niet de beste garantie bieden voor een duurzame samenleving en dat bovendien het draagvlak bij de bevolking om de nog resterende open ruimte vol te bouwen zienderogen afneemt. De publieke opinie verzet zich steeds meer tegen een verder betonning ten koste van de natuur en de biodiversiteit.